

Samarbeid for økt brannsikkerhet

Årsrapport 2022



Prosjekt Samarbeid om økt brannsikkerhet 2019-2022 i tall:



- 2 nasjonale pådrivere
- 3 år
- 9 «Kaffeprat» temamøter på Teams
- 80-100 deltagere per temamøte
- 42 digitale og fysiske kommunetreff
- 50 deltagere på Vinterseminaret i 2021
- 180 deltagere på Erfaringskonferansen i 2022
- 8 innlegg på eksterne konferanser
- 130 kommunekontakter, direkte eller via IKS.
- 3 studier har brukt pådriverne som informanter

Innledning



Målsettingen for prosjekt *Nasjonale pådrivere for økt samarbeid om brannsikkerhet* har vært å styrke det lokale samarbeidet mellom ulike tjenesteytere, forsterke kunnskapen om dødsbranner og hvordan de kan forhindres, og fremme brannsikkerheten for de som trenger det mest.

Som nasjonale pådrivere har vi hatt søkelys på hvordan det lokale samarbeidet kan legges opp. Vi har vært en ressurs for hele landet og samarbeidet direkte med mange kommuner. Det er i den enkelte kommune det viktigste arbeidet gjøres.

I løpet av 2023 vil regjeringen legge fram en «Bo trygt hjemme-reform». Boligtilpasning og trygge boliger for eldre er en del av reformen. Her er det naturlig å løfte inn brannsikkerhet og peke på behovet for samarbeid på tvers av tjenester.

Utsatte grupper vil alltid kreve spesiell oppmerksomhet og vil være et viktig tema også framover. Men husk at det handler om å se enkeltmenneskets behov. Det er slik vi får satt inn rett tiltak på rett sted.

Det treårige prosjektet skal nå avsluttes og dette er den siste rapporten i serien. I det vi takker for oss ønsker vi lykke til med arbeidet videre. Takk for samarbeid og gode samtaler!

Anja Kristin Kleiven og Ava Sadeghi



Bakgrunn for samarbeid om brannsikkerhet



Som et ledd i oppfølgingen av NOUen «Trygg hjemme - brannsikkerhet for utsatte grupper» fra 2012 har Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) arbeidet med flere tiltak. Ett av tiltakene har vært prosjektet «Livsviktig» hvor de har utviklet e-læringskurs, en veileder for samarbeid til kommunene og en nettside med flere ressurser.

DSB har, med midler fra Gjensidigestiftelsen, gitt Skadeforebyggende forum i oppdrag å gjennomføre delprosjektet «Nasjonale pådrivere». Mandatet var å styrke samarbeidet mellom brannvesen og andre kommunale tjenester, ikke minst helsesektor.

Anja Kristin Kleiven og Ava Sadeghi ble ansatt som landets første pådrivere for brannsikkerhet. Det ble raskt klart at en forutsetning for godt lokalt samarbeid er at de ulike partene er kjent med egne plikter og ansvarsområder. Dette temaet er blitt drøftet i flere ulike sammenhenger og er tatt opp i møter med kommuner. Kunnskap om dødsbranner og risikofaktorer er også avgjørende for å kunne få mest mulig ut av samarbeidet.

Utsatte grupper og risikofaktorer

Utsatte grupper er mennesker som av ulike årsaker har større sannsynlighet for å starte en brann eller begrenset evne til å:

1. forebygge brann
2. oppdage brann
3. varsle og slukke brann
4. evakuere ved egen hjelp

Faktorer som svekker reaksjonsevnen (rusmidler, mental eller fysisk funksjonsnedsettelse) kombinert med faktorer som øker sannsynligheten for brannstart (for eksempel røyking og bruk av bar ild), svekker brannsikkerhetsnivået betydelig.

For å forebygge dødsbrann hos utsatte grupper må vi se hvilke av risikofaktorene som er til stede, og hvilke tiltak som kan bedre brannsikkerheten. Dersom evnen til å oppdage brann er svekket på grunn av nedsatt hørsel vil en tilpasset røykvarsler være et tiltak som kan fungere. Tiltaket må settes inn av tjenesten som er nærmest personen med risikofaktoren. Brannvesenets oppgave er å kartlegge utsatte grupper og risikofaktorer, men det er helsetjenesten som kan og skal kartlegge risiko som følge av personens helsetilstand.



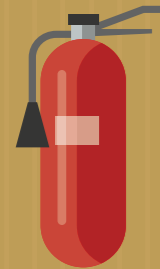
Kommunekontakter

Prosjektet har fortsatt arbeidet med å veilede enkeltkommuner etter behov. Særlig i brannmiljøet – men i stadig økende grad også helsesektor – er nasjonale pådrivere blitt en kjent ressurs som flere kontakter for å få svar på små og store spørsmål.

Som regel klarer de nasjonale pådriverne å sette de som lurer på noe i kontakt med andre som har møtt samme problemstilling og funnet en god løsning. Det kan for eksempel være et brannvesen som vil ha casebasert undervisning på et personalmøte for hjemmetjenesten.

Gjennom å samle og dele erfaringer utvikles kunnskap, kompetanse og nettverk. I løpet av året har blant annet Sørfold og Bodø kommuner blitt besøkt, mens Voss herad har fått digitalt innlegg på sitt samarbeidsmøte.

Her er eksempler fra to kommuner, det er flere på www.skafor.org. På nettsidene finnes også kontaktinformasjon til personer i ulike kommuner som kan kontaktes dersom du ønsker å vite mer om arbeidet som er gjort. I tillegg er det samlet andre ressurser som kan være nyttige i det forebyggende arbeidet.



Sørreisa kommune

Kommunen ser forebygging av brann i sammenheng med gode pasientforløp og arbeidet med at innbyggere skal bo i eget hjem så lenge som mulig. Helse- og omsorgstjenesten har laget en god rutinebeskrivelse for hvem som skal få en sikkerhetssjekk, og i hvilke tilfeller brannvesenet skal bli kontaktet. Kommunen ser også de pårørende som en ressurs som kan bli involvert til å følge opp mangler ved brannsikkerheten. Man er klar over at ikke alle har familie og pårørende og det vil da være helsetjenesten eller brannvesenet som følger opp.

Frivilligsentralene i Lunner og Gran

Her har Frivilligsentralen utviklet en ordning med lokale brannvernsteam. Det er frivillige som går på besøk til eldre og sårbare som ønsker en sjekk og en prat om brannsikkerhet. De frivillige kan hjelpe til med å montere nytt brannvernutstyr og de kan sammen med beboer gjennomføre en teoretisk brannøvelse og lage en plan for hvordan hjemmet kan bli tryggere. Lederen for frivilligsentralen i Lunner sier at dette er en nyttig og trivelig frivilligtjeneste og en fin måte å få engasjert flere menn i frivillig arbeid. Alle de frivillige har tatt et kurs hos Lunner og Gran brann og redning.



Erfaringskonferansen 2022



I juni samlet Skafor, DSB og Helsedirektoratet 180 deltagere til en erfaringskonferanse. To dager ble fylt med faglig oppdatering, informasjons- og erfaringsutveksling. Konferansen var aktuell for helse-, omsorg- og brannpersonell, folkehelsekoordinatorene, boligforvaltere og andre ansatte i kommunen som jobber med mennesker som har høyere risiko for å omkomme i eller bli skadet i brann.

Om lag halvparten av deltagerne var fra andre sektorer enn brann, blant annet hjemmetjenesten, eiendomsforvaltning og boligtildeling. Det var god geografisk spredning, alle landets fylker var representert.

Det var særlig viktig å understreke at det er forskjell på en boligbrann og en boligbrann som tar liv. Prosjektet har i hovedsak handlet om å forebygge dødsbranner og erfaringskonferansen hadde også dette som hovedtema. På konferansen ble det presentert eksempler fra forskjellige steder i landet, slik at kommuner med ulik organisering kunne dele løsninger, utfordringer og fortelle hvordan de samarbeider.

Mange viktige bidrag

Konferansen ble åpnet av DSB-direktør Elisabeth Aarsæther og direktør Bjørn Guldvog fra Helsedirektoratet. Forsker Marcus Runefors fra Lunds universitet innledet det faglige programmet. Hans forskning har vært viktig fordi den tydelig viser at ulike risikofaktorer trenger ulike tiltak for å forebygge dødsbranner.



Sanitetskvinnene presenterte Trygg sammen, som er en samtalebasert opplæringspakke tilpasset personer med begrensede norskkunnskaper. Den kan brukes av frivillige til å lære bort brannsikkerhet samtidig som deltagerne øver seg i norsk.

SSB orienterte om fakta og prognoser for framtidige omsorgstjenester. Husbanken presenterte sitt prosjekt Kobo, en digital plattform for boligtildeling. Deltagerne fikk demonstrert hvordan bolig og den som søker bolig kan matches ut ifra hvilke brannsikringstiltak beboeren har behov for. Alle kommuner vil etter hvert få muligheten til å koble seg på.

Representanter for flere kommuner, brannvesen og helsepersonell fortalte om sine lokale samarbeidsmodeller og forebyggingstiltak.

Oppfordring

Skadeforebyggende forum oppfordret til å tenke utenfor boksen og gjerne se brann og fallforebygging i sammenheng.

Det ble også gitt en oppfordring om å dele arbeidsmetoder, ideer og erfaringer med hverandre, også de ideene som ikke er helt ferdig utviklet. Selv en idé som ikke fungerer helt etter planen, eller like godt som håpet i én kommune, kan fungere godt i en annen kommune.

Det ble gitt gode tilbakemeldinger fra deltakerne: Det er behov for arenaer hvor man kan møte kollegaer fra ulike deler av landet, og møtes på tvers av fag- og sektorgrensene.

Kontakt på ulike arenaer



Kaffeprat om brannsikkerhet og samarbeid

Kaffepratene, digitale temamøter, som ble startet i 2021 har fortsatt å være en populær møteplass for mange som jobber med brannsikkerhet. Over 300 er på innkallingslisten og mellom 80 og 100 personer har deltatt hver gang, avhengig av tema. I 2022 ble det holdt to kaffeprater, den første om brannetterforskning, og den andre om kommunale boliger.

Innlegg på konferanser

De nasjonale pådriverne har jobbet parallelt med å innhente kunnskap og dele kunnskapen videre underveis i prosjektperioden. I løpet av 2022 har det blitt holdt mange fysiske og digitale innlegg på ulike konferanser, som ved DSBs Brannvesenkonferanse, Oslo kommunes Trygg hjemme-konferanse med flere. Pådriverne har deltatt på en rekke lokale samarbeidsmøter og fagdager, og holdt innlegg hos kommuner under oppstartsmøter eller årlige samarbeidsmøter.

Internasjonale kontakter

Det har vært nyttig å utveksle erfaringer med forebyggere i andre land. Utfordringene er ofte de samme. Prosjektet ble presentert på konferansen EU-Safety 2022 i Wien, som samlet forskere og praktikere fra hele Europa. Pådriverne har også delt erfaringer med forskere på Universitetet i Tartu som skulle lage en veileder for hjemmebesøk.

Høsten 2022 har Skafor tatt imot studiebesøk fra redningstjenesten i Estland og fra Siches Vorarlberg som arbeider med hjem- og fritidsskader i Østerrike. Redningstjenesten i Estland har startet med forebyggende hjemmebesøk hvor de ser på fallfare, egenberedskap og brannfare. Her har kanskje Norge noe å lære?

Funn om vanntåkeanlegg



RISE Fire Research er en av forskningsinstitusjonene vi har hatt kontakt med. De har forsket på utbredelsen av mobile vanntåkeanlegg, og hvilke erfaringer kommunene har med anleggene. Rapporten anslår at det er levert rundt 600 anlegg fordelt på 50 kommuner. Det mangler detaljert kunnskap om hvor mange vanntåkeanlegg som er tatt i bruk i Norge. Noen kommuner har kjøpt anlegg, men ikke installert de i boliger.

Av kommunene som har vanntåkeanlegg i bruk sier 55 prosent at anlegg har blitt aktivert, i tillegg mener 37 prosent at anlegget har reddet liv.

Grunnen til at kommuner ikke har kjøpt eller tatt i bruk vanntåkeanlegg skyldes blant annet høye innkjøpspriser og manglende retningslinjer for hvem som bør få tildelt et slikt anlegg. I stor grad er det brann- og redningstjenesten som er pådriverne for å ta vanntåkeanlegg i bruk. Men det kreves et tverrfaglig samarbeid med helsetjenesten eller boligkontoret for å få det til. Det er disse tjenestene som har mest kunnskap om hvem som har behov for anlegget.

Rapporten slår fast at store kommuner lykkes bedre enn mindre, noe som settes i sammenheng med mer ressurser og større fagmiljø. Rapporten sier også at det er behov for en ny og oppdatert kost-nytte analyse for bruk av mobile vanntåkeanlegg.

Ressurser for videre arbeid



Skafors nyhetsbrev har med seg tips om gode tiltak som skjer i norske kommuner, ny forskning innen skadeforebygging som fall, brann og drukning. Gå inn på skafor.org for å melde deg på nyhetsbrevet.

DSB og HelseDirektoratet står bak nettsiden livsviktigsamarbeid.no. Der ligger det lenker til veileder, e-læringskurs, filmer m.m.

Brandforsk er en svensk stiftelse som jobber for et mer brannsikkert samfunn gjennom forskning og deling av resultater. På nettsiden brandforsk.se kan du melde deg på nyhetsbrevet deres slik at du får invitasjoner til kommende webinarer, og se de webinarene som er holdt tidligere.

RISE Fire Research legger ut forskningsrapporter på risefr.no

Oslo kommunes Trygg hjemme-konferanse ble tatt opp og ligger tilgjengelig på nett under navnet «Trygg Hjemme-konferansen, Oslo brann- og redningsetat».

Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) finnes i alle landets fylker. USHT er en arena for fagutvikling, forskning og innovasjon. Hovedmålet er å bidra til å styrke kvaliteten i helse- og omsorgstjenestene.

Sitat

«Mine ansatte gjør en kjempejobb hver dag med å motivere innbyggerne i vår bydel til å tenke på forebygging, ikke minst i forhold til brann.»

Men noen ganger trengs en brannuniform med stjerner på skulderen for at de skal forstå alvor et og etterleve de råd som gis. Vi har lært at vi kommer lengre når vi samarbeider godt med brann- og redningsetaten».

Leder for helse og mestring i en bydel i Oslo



Tre år med møter, kunnskapsdeling og samarbeid



Vi kan telle antall kommunebesøk og deltakere på konferanser, men vi kan ikke måle effekten av arbeidet. Vårt mål har vært å bidra til å utvikle samarbeidsmodeller som kan fungere over tid, og som blir en del av arbeidskulturen. Tre år er en altfor kort periode for å se resultater av endringer som er gjennomført lokalt. Vi håper allikevel at prosjektet har satt sine spor på ulike måter.

DSBs spørreundersøkelse til kommuner i mai 2022 ble besvart av 389 personer. Noen av spørsmålene handlet om prosjektet med nasjonale pådrivere. Her svarte 90 % av landets IKS-brannvesen at de var kjente med prosjektet, det samme gjaldt for 48 % av de kommunale brannvesenene. Hele 49 % har svart at de nasjonale pådrivere har bidratt til å styrke allerede eksisterende samarbeid, og 39 % at det er blitt etablert lokalt samarbeid.

Prosjektet er gjennomført i tråd med metodikken og de grunnleggende verdiene som preger Skadeforebyggende forum: Samarbeid på tvers av sektorer, erfaringsutveksling og nettverksbygging, rådgivning og veiledning, og utvikling av kunnskap og kompetanse i nært samarbeid med samarbeidsaktørene. Det har gitt mulighet til å etablere nettverk og kontakter på tvers av fagsektorer og profesjoner.

Vi har hatt kontakt med folk fra Hammerfest i nord til Lindesnes i sør, med kommuner i alle landets fylker og med mange ulike faggrupper. Det har vært svært verdifullt å ta del av lokale erfaringer. Som nasjonale pådrivere vil vi oppfordre deg til å fortsette å dele kunnskap, og lære og inspireres av kollegaer. Bruk de nettverk og kontakter du har og de ressurser vi har pekt på. Samarbeid gir bedre resultat.

Sagt om prosjektet

«Tusen takk for flott innlegg, god diskusjon i lunsjen her nå etterpå. Så da har vi absolutt oppnådd noe!»
(Kommune på tekstmelding etter digitalt innlegg på møte)

«De nasjonale pådrivere er på tilbudssiden. Veldig positivt med Kaffepraten»
(DSBs spørreundersøkelse)

«Nasjonale pådrivere er en viktig motivator for dette viktige arbeidet.»
(DSBs spørreundersøkelse)

«Etter erfaringskonferansen i sommer fikk vi ny giv for å få strukturert samarbeidet her i kommunen.»
(Kommune i e-post til nasjonal pådriver)

«Nok en gang: ordningen med nasjonale pådrivere bør forlenges! Uvurderlig med kunnskapsbank og at mulighet for veiledning er samordnet! Viktig for brann-Norge at dette er på agendaen og at det jobbes systematisk og likt med hvordan satsningen på risikoutsatte grupper tas tak i. Dette er med på å motvirke at alle sitter på hver sin tue. Vil anta at dette er svært ressursbesparende for brann-Norge og øker kvaliteten i arbeidet som gjøres!»
(Evalueringen etter erfaringskonferansen)

«Dette er den beste konferansen jeg (med flere) noen gang har vært på. Den røde tråden var et tjukt tau som ALLE innleggene kunne holde seg trygt fast i.»
(Evalueringen etter erfaringskonferansen)

Takk for den fine jobben dere gjør. Det gjør virkelig en forskjell å ha dere til å koordinere og lede oss i kommunene på rett spor i hvordan vi bør tenke for å forebygge best. Jeg tror det dere har fått til er større enn noen aner.
(Evaluering etter erfaringskonferansen)

Det er et stort ønske fra oss i Fredrikstad at prosjektet "nasjonale pådrivere" får fortsette. Dette har vært både inspirerende og lærerikt og ta del i dette opplegget.
(Evaluering etter erfaringskonferansen)





Skadeforebyggende forum (Skafor) er en ideell organisasjon som gjennom informasjons- og samarbeidstiltak arbeider for å forebygge skader og ulykker.



Skadeforebyggende forum

Nasjonale pådrivere er en del av den nasjonale satsningen "Livsviktig" i regi av Helsedirektoratet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap som gjennomføres i samarbeid med Skadeforebyggende forum. Nasjonale pådrivere for brannsikkerhet skal bidra til å styrke det lokale samarbeidet mellom kommunens brannvesen og helse- og omsorgstjenester for å forebygge brann hos risikoutsatte grupper, i praksis en del av Trygg hjemme-arbeidet.

Les mer: www.skafor.org